

begyndende Agerdyrker, og kunde ei heller i de to Aar der forløbe indtil anden Udgave i 1824 fremkom, have gjort saa modsatte Erfaringer, som de han deri fremsætter.

Strandmøllen, i Decbr. 1832.

Drewsen.

Uolsbrug i Sjælland og Sylland.

Til de Mænd, i hvis Tjeneste de Bønderkarle og Andre, som Landhuusholdningssekskabet antager for at lade dem dannes til at vorde dygtige Uolskarle og Agerdyrkere, tilbringe deres Læreaar, afsigk under 30 Octbr. 1832 et Circulaire af følgende Indhold:

”Enhver Foranstaltning, i hvor god den end i og for sig er, og uagtet den i Begyndelsen er drevet med Iver og Held, taber sig i Almindelighed ved Tidens Løb mere eller mindre, og trænger derfor efter en vis Tids Forløb til fornøet Eftersyn.

Dette gjelder ogsaa om Landhuusholdningssekskabets Foranstaltning med at lade unge Bønderkarle oplære til at vorde dygtige Uolskarle. Denne Indretning er simpel og hensigtsmæssig, og vil selvfølgelig være særdeles nyttig naar Sekskabet altid er heldigt nok til at faae Lærlingene anbragte paa

Steder, hvor Avlsbruget drives med Plan og Orden, og hvor enten selve Huusbonden eller en af hans sikke Tjenere lade sig Lærlingenes Dannelse være magtpaaliggende.

At Selskabet, der har paataget sig Ansvar for, at Lærlingenes Læretid anvendes overeensstemmende med Hensigten, bør vide hvorledes de Avlsbrug ere, som det har anseet som Læreaanstalter, er uimodsigeligt, og det vil derfor vist ikke miskjendes, at man til alle de Mænd, som Selskabets Lærlinge ere betroede til, lader i Aar dette Circulaire udgaae, i Følge hvilket man ønsker følgende Spørgsmaal besvarede:

- 1) Hvor stort er Areallet paa den Gaard, hvor Lærlingen er anbragt (Lærlingene ere anbragte)?
- 2) Hvilken Drift følges der?
- 3) Dyrkes Rodfrugter? hvilke og i hvad Mængde?
- 4) Hvilke Avlsredskaber bruges der?
- 5) Om der mergles?
- 6) Bruges Staldfodring? heel eller halv?
- 7) Hvor stor er Besætningen af Heste, Kær, Faar og Sviin?
- 8) Hvilken Race Kær, Faar eller Sviin holdes?
- 9) Ere Jorderne indhegnede? og have der levende Hegn?
- 10) Holdes der over Markfreden?
- 11) Ere Jorderne afgravede, forsaavidt det behøves?

ves, og have der aabne eller dækkede Vandgrøfter? Anlægges flere saadanne?

12) Opelkes vilde Træer i sluttede Plantninger?

Dersom N. N., foruden disse Spørgsmaal's Besvarelse, havde andre Oplysninger at meddele om Deres Udsæd, ville de være Selskabet kjærkomne."

De i den Anledning indløbne Beretninger meddeles herved, efter Selskabets Tilladelse.

1.

(Fra Pastor Rønne i Kongens Lyngbye.)

Det Kongelige Landbrugsforsøgsvesen, som vist paa en høist hensigtsmæssig Maade, ved at lade Bønderkarle oplære, virker til et forbedret Agerbrugs Fremme, har i ærede Skrivelse af Gaars Dato behaget at fremsætte 12 Spørgsmaal, som jeg herved giver mig den Frihed at besvare saaledes:

- 1) Det mig til Dyrrkning reserverede Areal er circa 35 Tdr. Land.
- 2) Bepeldrift i følgende Orden: a. Havre, b. Brakfrugter, c. Byg, d. Staldfodring, e. Rug, f. og g. Kløver og Raigræs.
- 3) Her dyrkes Kartofler paa circa 2 Tdr. Land, ligeledes Rotabaga paa circa 2 Tdr. Land og Turnips paa circa $\frac{1}{2}$ Td. Land.
- 4) Her bruges Svingsploug, Skuffelploug, et af mig selv opfundet frumt Jern, Exstirpator og den almindelige Harve samt Tromle.

- 5) Her merges hidtil ikke.
- 6) Heel Staldfodring bruges fra den Tid Rugen kan slaaes i Mai, indtil Raalrabi; Toppen slipper i November; dog at der undertiden, naar Staldfodringen bliver for grov, førend et nyt Nummer har naaet tilbørlig Størrelse, tøires ud i nogle Dage, ligesom og Græsset i Væredstiden benyttes om Dagen i nogle Uger.
- 7) Besætningen bestaaer af 4 Heste, 7 til 10 Køer og 4 Sviin.
- 8) Køerne ere af jydsk og fyenssk Race og Sviinene af en god Race, som habes her i Lyngby og i $\frac{3}{4}$ Aar kulle naae en Vægt af 9 à 10 Lpd.
- 9) Jorderne ere ikke tilbørlig hegnede; dog habes noget levende Hegn af Hessel, Torn og Pål.
- 10) Af Fornødenhed holder jeg temmelig strængt over Markfred og naaer den nogenlunde godt.
- 11) Jorderne ere afgravede med aabne Grøfter, saa at intet Vand kan blive staaende til Agerdyrkningens Skade; dog med Undtagelse af et Par dybe Huller, hvorpaa Beføstningen med Udgravning vilde overstige Fordelen.
- 12) Her opelskes ikke vilde Træer i sluttede Plantninger.

Til Foranstaaende føier jeg endnu, efter Selskabets Ønske, at Lærlingen her bliver bekendt med det saakaldte Paternosterbaand, ved Hjælp af hvil-

ket en dyb Torvemose aarlig tømmes. Ligeledes lærer han om Vinteren at røgte med Jordfrugter, som og at holde Bog over Indtægt og Udgiwt af Sæde-
vare, og at passe paa Inventariet efter en ham meddeelt Inventarieliste, ligesom han og har Udgang til Haugen, for at gjøre sig bekendt med dens Dykning og undertiden at lægge Haand med paa Arbeidet. I Marken forstaaer det sig selv, at han er med ved Plantningen af Rotabaga og de øvrige Rodfrugters Rensning.

Lynghye d. 31te Octbr. 1832.

2.

(Fra Forpagter Bodenhoff paa Bidstrup-Ladegaard ved Roskilde.)

I Følge et Circulaire fra Landhuusholdnings-
selskabet af 30te Octbr., hvori Det fremsætter ad-
skillige Spørgsmaal, tager jeg mig den Frihed
herved at besvare dem saaledes:

- 1) Gaarden indeholder 347 Tdr. Land geometrisk
Maal, med Uger og Eng, og heraf er omtrent
de 230 Tdr. Ugerland, 50 Tdr. Strandgræs-
ning, og det øvrige 67 Tdr. Eng og Torve-
mose til Høeslet.
- 2) Arealen er inddeelt i 9 store og 6 smaae Mar-
ker. 9 store Marker indeholde hver især fra
18 til 20 Tdr. Land og drives saaledes: a. Grøn-
jordshavre, b. Brak, som besaaes med Blan-
dingsfød, deels til Staldfodring, og hvad der

levnes, til Høe, c. Vintersæd, d. Kartofler, e. Byg, f. Erter, g. Rug og h. og i. med Klover. De 6 smaae Marker indeholde 66 Edr. Land og drives saaledes: 1. Grønjords; havre, 2. Brak, hvoraf 3 à 4 Edr. Land om Efteraaret gjødes og besaaes med Rug og Hvede til tidlig Staldfodring; Resten gjødes og besaaes ved St. Hans-Dags Tider til sildigere Staldfodring, 3. Rug, 4. Havre og 5. og 6. med Klover.

- 3) Her dyrkes kun Kartofler i de store Marker, naar Touren falder i Sædeskiftet, og avles omtrent 3000 Edr., som paa 400 Edr. nær, der leveres til Hospitalet, alle fodres op til Fede; og Ungkvæg.
- 4) Kun den Baileiske Plov; forresten naar det behøves i Kartoffelmarken Skuffelploven og og Hestehakken, men sjelden; thi paa den Maade jeg lægger Kartoflerne, nemlig efter Snor, kan de godt holdes rene med Harven og Hypeploven. Exstirpatoren, som ogsaa har ves, bruges nu næsten aldrig, da jeg nu pløier baade Byg og Bælgstød ned.
- 5) Paa 2de Marker nær, som ikke behøve at mergles, ere de alle merglede.
- 6) Alt Ungkvæget staldfodres tilligemed Tyrene og enkelte Køer, som ikke malke, omtrent 30 Stkr. og desforuden 8 Heste. Naar Hestene om Sommeren har strengt Arbeide, fodres de

alle inde, kun om Natten ere de ude paa Græs. Hollænderiet bestaaer af 72 Køer, som bindes paa Stald om Formiddagen Kl. 10 og malkes, løses ud Kl. 2 à 3, som det er varmt til, bindes igjen ind Kl. 8 om Aftenen, hvor de atter malkes, og om Morgenens Kl. 4 eller 5 naar de ere malkede, løses de paa Græs; de blive altsaa malkede 3de Gange om Sommeren, men de fodres ikke inde.

- 7) Besætningen om Sommeren er omtrent 100 Stkr. eller over, om Vinteren derimod 160 Stkr., og var her større Staldrum vilde her holdes flere, da jeg om Vinteren foder omtrent 120 Hoveder. Her holdes med Maskin og Kjerneheste 18 Heste, men om Sommeren eet eller to Par flere, da der saa gives mere Urbeide for dem. Jeg har før holdt 50 Stkr. Saar, men mistede dem alle, paa 9 nær, af Glyndersyge i forrige Vinter. 10 Sviin, som slagtes eller sælges naar de ere fede, og anskaffes da andre og saaledes skiftes 3 à 4 Gange om Aaret.
- 8) Qvæget er alt forædlet, men mere eller mindre; kun enkelte ere af de fuldkommen ægte Racer, som Spansk eller Faurholmer, Schweitzere og Tyroler. Saarene vare paa 3 nær af Disley-Racen eller Southdowns. Svinene ere i Almindelighed Blandinger, da jeg kjober disse hvor jeg kan faae dem, dog helst paa de

store Gaarde, hvor man endelig har fundet, at det svarer bedre Regning at holde disse, end den flette gamle Race.

- 9) De 9 store Marker ere tildeels indhegnede, og derpaa voxer hist og her enkelte Hvidtjorn, kun faa ere ganske bevoxne hermed; de 6 smaae ere derimod slet ikke indhegnede. Da jeg for 18 Aar siden modtog Gaarden i Forspagtning, vilde jeg ikke modtage Hegnet, fordi jeg ikke vilde overlade mit Qvæg til sig selv. Jeg lader holde skrap Vogt over mit Qvæg, og da jeg binder ind om Natten, behoves intet Hegn, som er jordspildende, og bekosteligt at vedligeholde.
- 10) Her holdes strengt over Fred; Enhver vogter sit Qvæg og sine Faar, og Hestene tages paa Stald naar de ikke længer kunne staae tvorede, og det strenge Esteraararbejde begynder.
- 11) Forsaavidt at Markerne behove det, ere de afsgravede, dog graves der hvert Aar endeel smaae Grøfter i Vintermarkerne, men alle aabne Grøfter. I Esteraaret skal her graves en nye aaben Grøft, hvortil flere bedækkede skulle støde.
- 12) Her opelskes ingen vilde Træer, men Haven har en betydelig Deel forædlede Frugttræer, som jeg paa faa nær alle har plantet, foruden endeel vilde Træer til Læe og til Forskjønnelse.

Jeg troer saaledes at have besvaret Spørgsmaalene i Circulairret, og kjært vil det være mig om det har været efter Selskabets Ønske. — Jeg holder ingen Forvalter eller Uolskarl, men forestaaer mit Arbeide og saaer Sæden selv, saa at Karlene bestandig ere under mit Opsyn, og som Folge heraf, faae de Underretninger og Oplysninger de skulle have, af mig selv. Karlene maae, saavidt muligt, om Sommeren fra Foraarets Begyndelse være ved Markarbeidet, og hvor der dyrkes Kartofler i det store og Brakmarkerne benyttes til Fodring, der er Arbeide nok hele Sommeren, naar alt skal være, som det bør. Om Vinteren skiftes de Ugeviis at være ved Qvæget, baade ved Feedningen saavel som ved Fodringen, og forresten maae de være ved Hestestalden, Lærskemaskinen, og føre Gjødningen ud paa Brakmarken, hvor den strøes strax, for tidlig at nedpløies om Foraaret til Staldfodring.

Bidstr. Ladegaard d. 3die Novbr. 1832.

3.

(Fra Inspecteur Conradsen paa Bidstrupgaard ved Høestilde.)

Efter det Kongelige Landhuusholdings-Selskabs Circulair-Skrivelse af 30te forrige Maaned, giver jeg mig den ærbødige Frihed at besvare de deri fremsatte 12 Spørgsmaal, som følger:

- 1) Areallet, der drives for Hospitalets Regning under min Bestyrelse, er 84 Tdr. Ugerland,

inddeelt i 7 Lodder, hver paa circa 12 Tdr. Land, og en Strandgræsning paa circa 3 Td. L.

2) 1ste Aar: Hør i eengang pløiet Gronjord.

2det Aar: Besaaet Brak, hvoraf om trent det Halve gjødes paa Hørstubben det foregaaende Efteraar, og besaaes med Rug til grøn Staldfodring, hvortil pløies to Gange, og den øvrige Halvdeel gjødes om Vinteren og Foraaret paa Vinterpløining, og besaaes med Vikkehavre til grøn Staldfodring efter to Foraarspløininger. Efter at disse Besaaeninger ere høstede og forbrugt grøn til Staldfodring eller afflaaet grønt og gjort til Høe, bliver Marken tre Gange pløiet til Vintersæd.

3die Aar: Vintersæd.

4de Aar: Kartofler og Kaastrabi efter een Efteraars- og een Foraarspløining og fornøden Rilling med Hypeploug.

5te Aar: Byg (der pløies ned om Foraaret, efterat Jorden var efteraarspløiet), hvori saaes Kløver.

6te Aar: Kløver til Slæt.

7de Aar: Kløver til Slæt og Græsning.

3) Med Rodfrugter dyrkes som meldt en Lod bestaaende af 12 Tdr. Land; deraf største Deelen med Kartofler og een eller høist to Tdr. Land med Kaastrabi. Kartoffelavlens har efter Aargangen været fra 11 til 1600 Tdr.

4) a. Den Baylaiske Svingploug bru-

ges til Grønfurers Pløining og paa enkelte Marker, der ere lerede, men paa muldrige og lettere Jorder, der ikke ere stærk lerede, bruges den formindskede Baylaiske Ploug.

b. Exstirpatoren med 7 Jern; dog bruges denne kun sjelden, fordi Bygget nedpløies.

c. Skuffeplougen med 3 Jern.

d. Hypeplougen.

e. Hestehakken.

f. Den almindelige 6 Vols Jern: Harve, og

g. Tromlen.

5) Nei, da der gjødes stærkt eengang i Rotationsen eller hvert 7de Aar er det, ved den antagne Drikt, anseet for unødvendigt.

6) Til Hestene bruges heel Staldfodring, til Qvæg og Faar derimod halv Staldfodring, saaledes, at Køerne om Sommeren bringes i Løir paa Marken Klokken 3 til 4 om Morgen, kommer i Stald Kl. 9 eller 10 om Formiddagen, og bliver der indtil Kl. 3 om Eftermiddagen, og i den Tid fodres de med 2 Givter Grønfoder. De sættes igjen i Løir Kl. 3, og komme i Stald Kl. 8 à 9 om Aftenen, og fodres med en Givt Grønfoder. Faarene græsser om Foraaret paa den Mark, der bliver besaaet med Hør, indtil April Maanedes Udgang, og fra den Tid og indtil Rug, Bikkelyng eller Klover er tjenlig til at slaaes,

vogtes de paa Strandgræsning, og i den Tid faae de ingen Foder paa Stald; derimod blive de staldfodrede med grøn Rug, Vikkehavre eller Græs i Sommermaanederne og indtil Indhøstningen er skeet, da de følges med Køerne, som vogtes og gaae løse i Ævret; men de komme ind om Middagen, og faae, ligesom disse, Middag og Aften en Givt Raalblade.

7) Besætningen er:

a. 13 Heste, hvoraf 4 ere Reiseheste til at besørge Hospitalets Kjørsel til Kjøbenhavn og andensteds; 2 ere Materialheste, 6 bruges ved Avlingen, og en Ridehest.

b. 22 Køer og 1 Tyr.

c. 30 Saar.

d. Sviin holdes kun til Huusholdningsbrug.

8) a. Køerne ere Deputat, af forskjellig Race, da de høre forskjellige Familier til.

b. Med Saarene er det det samme; dog ere disse alle forbedrede ved ægte Southdown Bødere.

c. De faa Sviin, som holdes til Huusholdningsbrug, ere af blandet engelsk og St. Helena Race.

9) Jorderne ere kun frahegnede de tilgrændsende Naboers, deels ved en dobbelt Hegnsgrøvt, deels ved en Kirkevei, hvorhos der er anbragt

en Stie paa en Grøvtvold, der er og bliver beplantet med Bukketjørn, deels ved en dobbelt Grøvt med levende Tjørn. Imellem selve Lodderne er ingen Hegn, uden Vandledningsgrøfter, hvor disse kunne anbringes.

10) Her holdes strengt over Markfreden, og i de sidste Aar vogte de tilgrændsende Naboer deres Nægt om Dagen og binde ind om Natten.

11) Tvers igjennem Jorderne gaaer en Aae, hvortil Lodderne støde, og hvor der er foretaget fornøden Afgravning. Vandgrøfterne ere for det meste aabenstaaende, og kun paa een Lod er ved Agerenderne anbragt nogle bedækte Vandgrøfter. Egentlige nye af denne Sort Grøfter anlægges ikke.

12) Der haves et Anlæg i Hospitalets Hauge til disse Træers Opelskning, som staaer under Gartnerens Opsyn, men Karlene arbeide der ved, og især ved Udplantningen.

Endvidere giver jeg mig den ærbødige Frihed at bemærke: Hørren, der aarlig, efter Omgang, faaes i en Lod eller 12 Edr. Land, høstes ikke her til, men er under Bortforpagtning i Forbindelse med en Hørablugaard, og altsaa har Lærlingen intet andet med denne Aul at gjøre, end at deeltage i Pløien til Hørren, da alt øvrigt Arbeide her ved skeer af Forpagteren og ved hans Folk. Undertiden er der og i den besaaede Brakmark dyrket nogle Turrnips; men da det ikke er stadig hvert Aar, og kun

naar et enkelt Stykke Jord særdeles egner sig dertil, saa har jeg ikke anført dette blandt Sædskiftet. Forsaavidt Loddernes Figur passer sig dertil, lægges Kartoflerne efter Snor, og hyppes paa langs og tværs. Ved Lægningen dækkes Kartoflerne kun med et Harvetind, og senere hen flækkes Bulkerne med Hyppesplougen, og derefter bliver harvet paa tværs. Forsuden de nævnte 84 Edr. Land dyrkes bestandig hvert Aar et indhegnet Stykke Jord paa 5 Edr. Lands Størrelse med alle Slags Raalsorter, Koer og Gulerødder, og deraf anvendes endeel til Dvægets Fodring.

Bidstrupgaard den 6te November 1832.

4.

(Fra Auctionsdirecteur Lemvig i Esbønderup ved Frederiksborg.)

De af det Kongelige Landhuusholdningsseelskab i behagelig Skrivelse af 30te f. M. fremsatte Spørgsmaal, angaaende Avlsbruget paa min Gaard Kloverholm, hvor de af høibemeldte Seelskab hos mig ansatte Bønderkarle nyde Underviisning, har jeg, uopfordret, for henved to Aar siden, i det Bæsfentlige besvaret ved min Underretning om det paa Gaarden Kloverholm indførte Agerbrug og hvad deraf med staaer i Forbindelse. Da denne Afhandling er optaget i Ny Landøkonomiske Tidenders 7de Binds 3die Hefte, hvilket upaatvivleligen er i Seelskabets Besiddelse, og da dette tillige indeholder alle de flere Oplysninger, som jeg om mit Avlsbrug kan med-

delé, saa haaber jeg at Selskabet dermed vil finde sig tilfredsstillt.

Dog anseer jeg det ikke overflødigt at tilføie:

- 1) At jeg, foruden den i min Afhandling bemeldte, ei almindelige, Exstirpator og Hypeploug, nylig har ladet indrette et andet Ugerdyrkningsredskab, ganske i Form af min Exstirpator, blot med den Forskjel, at dette bestaaer af 6 opretstaaende i en lige Linie i Redskabets bageste Bol anbragte brede Knive, forsynede i Spidsen med en almindelig Exstirpatorskuffe, hvilket Redskab, fordi det griber dybere og bredere, end Exstirpatoren, i Jorden, er desuden lettere at trække og bedre opriver det i Winterpløiingen værende Rodufrud, jeg bruger om Foraaret istedet for Ploug, hvorved meget Arbeide spares; men det er nødvendigt, at Jord, hvorpaa dette Redskab med tilbørlig Virkning kan anvendes, maa maa være stjør og fri saavel for uforraadnet Græssvær som store, især jordfaste, Stene.
- 2) Min Dvægrace er den almindelige sjellandske, ved Røgt og Pleie i temmelig høi Grad forbedret.
- 3) Mit Hegn bestaaer for det meste af Jordbold, paa enkelte Steder af Steen, sjelden af levende Ejerne. Paa passende Steder ere Pile plantede ved Hegnets Fod.
- 4) Mit indskrænkede Areal har ikke egnet sig til at anlægge Plantager af vilde Træer. Min

Mening om denne Gjenstand er desuden aldeles overensstemmende med Hr. Justitsraad Carauws.

Kloverholm d. 12te Novbr. 1832.

5.

(Fra Kammerherre, Grev Lerche til Lerchenborg ved Kallundborg.)

J ærede Skrivelse af 30te f. M., og som styrende Præsident i det Kongl. Landhuusholdningssekskab, har Deres Høvelbaarenhed, for at indhente Kundskab om, hvorledes de Udsæbrug ere, som fornævnte Selskab har anseet som Læreanstalter, ogsaa opfordret mig til at opgive, hvorledes mit Ugerbrug paa Lerchenborg drives.

De til den Ende opgivne 12 Spørgsmaal, har jeg den Ære, saaledes som følger, at besvare.

- 1) Areal som for Liden drives under Hovedgaarden Lerchenborg er 900 Edr. Land, inddeelte i 8 Marker, og 2de smaae Bænger, tilsammen af Areal 16 Edr. Land.
- 2) Marken opbrydes til Havre efter 3 Mars Græsleie, benyttes i 2det Aar indtil medio Mai til Græsning for Moderfaarene med Grøde, derefter ompløies den, og gjødskes, efter en Maanedes Forløb, ved Hjælp af Bønderne (det eneste Høverie som er reserveret), dernæst behandles samme som enhver Brakjord, den halve Deel til Rapsæd og Resten til Hvede.

3die Aar: Kaps og Hvede. 4de Aar: Efter Kaps Vintersæd; den halve tilbageværende Deel af Marken bærer Kartofler og Erter. 5te Aar: Byg med rød Kløver, Timothei og Raigræs. 6te Aar: Kløver til Slet. 7de og 8de Aar: Græsning.

- 3) Af Rodfrugter dyrkes alene Kartofler i 30 til 40 Tdr. Land. De lægges efter Snor, og hyppes paa langs og paa tværs.
- 4) Af Plove bruges udelukkende Svingploven, konstrueret tildeels efter den Baileyske, men endeel lettere, end denne. Til Sædens Redskøring benytter jeg Erfirpatorer med 5 til 7 Skjærer. Af nyeste Redskaber er anskaffet: 3 Drilmaskiner til Kapsaaening i Rader, med 3 Cultivatorer til Hypning imellem Raderne, og 3de Beatsonske Nisplove.
- 5) At mergle er forsøgt, men uden kjendelig Virkning.
- 6) Staldfodring drives ikke i det Store, men indskrænkes alene til nogle faa Heste og Hingstplage, samt til Arbeidshestenes Fodring om Middagen i Bedetimerne.
- 7) Besætningen er 40 Heste, med faa Plage iberegne, til Avlingen, og 12 Stkr. til min egen Brug, 100 Køer og Qvier, 3 Tyre, 1200 Stkr. Moderfaar, og 40 til 60 Stkr. Svinn.
- 8) Køerne ere for det Meste af Ballum Racen blandet med Sveizerblod, ere ikke melkrige,

hvorfor de efterhaanden ombyttes med jydsk Røer. Faarene af sachsisk og Esrom Race. Ogsaa en liden Stamme af Dischley og Southdowns have, i den Hensigt dermed at forædle Bønderfaarene i Omegnen. Svinene ere for største Deel af engelsk Race og ikke meget store.

- 9) Markerne ere indhegnede med Steengjerder, ubetydeligt deraf med dobbelt og beplantet Jordvold.
- 10) Strængt.
- 11) Den fuldstændigste Afgravning er overalt iværksat ved aabne Grøfter; bedækte bruges ikkun i Haven, og i et Bøenge. Flere, efter de bedste Anviisninger iværksatte, bedækkede Grøfter mislykkedes for mig; efter faa Uar befandttes Fæschinerne tilstoppede af Jord, Mudder eller Leer.
- 12) Paa Gaardens Marker have blot en Lystbakke, hvorpaa en Plaine af omtrent 9 Skpr. Land, som i dette Efteraar tilplantes med Gran.

Disse Besvarelser tillader jeg mig at ledsage med efterstaaende Bemærkninger:

Ved Grønjordens omhyggelige Behandling til Havre, og da Pløiningen dertil foretages om Efteraaret, forraadner Grønsværen fuldkommen, hvorved Vinterbrak uden mindste Ulempe kan undgaaes, og Marken anvendes til fornævnte Faarenes Græsning, en Sag af største Vigtighed for mig, da den anden,

til Faarene bestemte Græsmark derved kan skaaes, indtil Græsset har naaet en saadan Fremvæxt, som under alle Omstændigheder giver Faarene fuldtop deraf til Et. Hansdag, paa hvilken Tid andre Udveie frembyde sig.

De i 4de Spørgsmaals Besvarelse ommeldte Drilmaskiner til Rapsædens Radsaaening har jeg faaet fra Seekamp, nær Kiel. De ere for første Gang benyttede i Uar, og uagtet min Fraværelse i Sommerens Løb foranledigede enkelte Misgreb derved, staae samme aldeles efter Ønske. Jeg bemærker endvidere; at Rapsjorden, circa 50 Edr. Land i Alt, blev, med Undtagelse af omtrent 8 à 10 Edr. Land, hvortil Ploven paa sædvanlig Maade brugtes, behandlet til Gæd ved de ommeldte Rispløve, som en Gang droges igjennem Jorden og fulgtes af Drilmaskinen. Rapsæden viser sig i alle Dele fuldkommen saa god, om ikke bedre, end paa den pløiede Jord, og at denne sidste i langt større Grad har frembragt Ugerkaal blandt Rapsæden, vil jeg vel ikke ubetinget regne Rispløven tilgode, men denne Omstændighed vækker dog med alt det Opmærksomhed.

Glutteligen bemærker jeg: at Kartoffelavlens, efterhaanden som jeg kan sikke mig Optragningen, skal bringes til at indtage $\frac{1}{2}$ Mark aarlig.

Lerchenborg d. 15 November 1832.

6.

(Fra Provst Krarup i Gjerløv ved Tagerspris.)

Paa de Spørgsmaale, mit Udskeud brug betragtende, som det høie Selskab ved Circulaire af 30te f. M. har behaget at gjøre, har jeg den Ære, her ved at give følgende Gjensvar.

1) Gjerløv Præstegaards Areal er vel omtrent 100 Edr. Land; men deraf ere kun 77 Edr. Møieland. Thi foruden en liden Lund paa 10 Edr. Land, ere andre 10 Edr. Land, bestaaende af Høie, Huler, Mosgrave og en mager Strandeng, belagt med saa mange og saa svære Stene, at den neppe nogensinde cultiværes. Af god Eng har Gaarden kun $2\frac{1}{2}$ Edr. Land. Af de øvrige som Møieland benævnte 77 Edr. Land ere $5\frac{1}{2}$ Edr., som kun maa røres ganske lidet med Ploven, da de ere meget skarpsandige og høit beliggende, saa de let kunde vorde Flyvesand. Kun ved en god Leermergel, om samme er at finde paa Lodden, kunne de bringes under nogen Behandling. De tilbageværende $71\frac{1}{2}$ Edr. Land udgjøre altsaa det Areal, som dyrkes paa følgende planmæssige Maade:

- 2) Deels paa Grund af deres meget ulige Bestaaenhed, deels deres Beliggenhed, har jeg maattet affætte dem i 4 Afdelinger, og for enhver Afdeling bestemt følgende Driftsmaade:
- a) Toften, nærmest ved Gaarden, en god

Sandjord med megen Muld, bestaaer af 7 Tdr. Land; men deraf ere 3 Skpr. Land tagne til en Stafstukke og til Rummenabl. De 6 Tdr. 5 Skpr. dyrkes i 6 Aars Omgang saaledes:

1) Efter afflaaet grøn Rug, gjødsles; $\frac{1}{2}$ grønt Bikkfoder; $\frac{1}{2}$ Kaal, Turnips og Kaalrabi;

2) $\frac{1}{2}$ Rug, $\frac{1}{2}$ Byg, og, efter en tidlig Høst, Spergel;

3) Blanding af Urter og Byg, nemlig toradet, for desto før at kunne saaes og benyttes som grønt Foder; derefter enten Roer eller Spergel;

4) Havre, med paasaaet Kløver;

5 og 6) Kløver. Tilfaaes det sidste Aar med Rug, som i følgende Foraar bruges som grønt Foder.

b) Hovedlodden, en temmelig god Sandjord, bestaaer af 46 Tdr. Land, og dyrkes i 10 Aars Omgang saaledes: 1) Bikkfoder, heelgjødet; 2) Rug; 3) Urter; 4) Rug; 5) Havre; 6) Kartofler, halvgjødede; 7) Byg med paasaaet Kløver; og Græsfrø; 8 og 9) Kløver og Græs; 10) Havre, eller maaskee Rug, som høstes grønt, derefter Spergel, som, naar den almindelige Gjødning ikke er overflødig, kan nedpløies.

c) Strandagrene, af ringere Bestaaelse

fenhed, saasom de ikke tilforn have faaet Gjøde, bestaae af 8½ Edr. Land, og dyrkes i 6 Aar saaledes: 1) Boghvede; 2) Rug, gjødet; 3) Vikkehavre, til grønt Foder for Faarene i Middagsstunden med paasaet Kløver; og Græsfrø; 4, 5 og 6) Kløver og Græs til løs Faaregang.

I sidstafvigte Foraar byggede jeg paa denne Lød et Huus, hvori Faarene laae om Natten og Middagen; og ved rundelig Strøelse af Tang, Siv og noget Halm erholdtes Gjøde til det optagne Nr. 1.

d) Lørsløv-Lodden, en saa kaldet Annexlod paa Lørsløv Byes Mark, en god Sandjord, bestaaer af 10 Edr. Land, og dyrkes i 8 Aar saaledes: 1) Grønlands Havre; 2) Vikker til Hø, gjødet; 3) Rug; 4) Værter; 5) Byg med paasaet Kløver; og Græsfrø; 6 og 7) Kløver og Græs; 8) Spergel, to Afgrøder, den første moden, den sidste at nedpløie.

3) I afvigte Sommer avledes her 425 Edr. Kartofler (ligeledes det foregaaende Aar); 10 til 12 Edr. Roer og Raalrabi; omtrent 400 Raalhoveder, og en stor Deel Grønkaal, hvoraf Kærne endnu dagligen faae saa meget, at 2 Givter Rughalms Haffelse, som blandes dertil med, glide des bedre ned.

4) 1 almindelig Baileiff Plov, 1 Ditto efter

formindstet Maal, 1 Hjulplov, 1 Exstirpator, 1 Par almindelige sjællandske Harver, 1 tolvbuls Harve til 3 Heste, 1 Styrtestuffe, 1 Høstkratte til en Hest, 1 Tromle og 1 Trille: bør af samme Dannelse, som Urtekræmmer: nes i Kjøbenhavn, til at kjøre grønt Foder paa, — ere de Agerdyrkningsredskaber her bruges.

- 5) Endnu er ikke bleven merglet. Af Sandmergel er her Overflodighed; men jeg vilde langt hellere bruge Leermergel, som vel ogsaa kan findes.
- 6) I afvigte Sommer holdtes 6 Heste bestandig inde; 6 Stkr. Ungfæ vare inde til Høsten var til Ende; og 14 Køer fik dagligen 6 Giv: ter paa Stald, nemlig 3 om Morgen, før de kom ud, og 3 om Aftenen, efterat de vare komne ind *).
- 7) Foruden de her allerede nævnte Besætnings Dele har jeg i Vinter 120 Faar; 2 Fedesviin, og 4 Levesviin, som efterhaanden skulle fedes.

*) Hr. Provst Krarup, som for nogle Aar siden forflyttedes fra Holstebro = Egnen til det Emdede, han nu beklæder, vedbliver altsaa at anvende den i nogle Egne af Jylland sædvanlige, men her i Sjælland nok kun undtagelsesviis (saaledes ved enkelte andre af de i disse Blade omhandlede Kolsbrug) brugelige Fremgangsmåade: at holde Dvæget inde om Natten, et Exempel, som maatte ønskes almindeligere fulgt her.

- 8) Køerne ere alle af god Jydsk Race; Faarene ere af Spansk Race, saasom deels usforvandskede Descendentere fra ægte Fædre og Mødre fra Esferum Schæferie, deels forædlede igjennem alle de Generationer, som 26 Aar kunne frembringe. Svinene ere af den Race, som Bønderne have her i Egnen.
- 9) Jorderne ere paa Lidet nær indhegnede. Levende Hegn haveS ikke; ei heller tænker jeg paa, at anbringe det, da de kjære Naboer ere saa indtagne derimod, formedelst den Skafde, som den mere Sneer, der samler sig ved dem, stundom medfører.
- 10) Jeg er saa lykkelig, at have Markfred.
- 11) De høist ubetydelige Grøfter, som her behøves, haveS; de ere aabne.
- 12) Wilde Træer opelskes ikke, fordi her haveS en ganske god Lund paa 10 Tdr. Land.

Gjerløv Præstegaard d. 30te Novbr. 1832.

7.

(Fra Pastor Poulsen i Midlose ved Sorøe.)

— — — — —
— — — — —

A r e a l.

Midlose Præstekalds Embedsjord udgjør 65 Tdr. Land, geometrisk Maal, efter Hartkorn omtrent 5½ Tdr. Jorden indbefatter en Dplod paa 43 Tdr.

Land, en Udlod — bortleiet — paa 2 Tdr., og en Moselod — af den saakaldte store Namose — paa 20 Tdr. Udlodden er bortleiet paa Grund af Beliggenheden. Mosejorden benyttes til Græsning, mindre for egne end fremmede Creaturer, hvis Eiere maae holde Græsterne og Hegnet vedlige. Fælleden, som omskiftes hvert 5te eller 6te Aar, udgjør omtrent en Sjerdedeel. Det Øvrige benyttes til Høeslet, og giver et ringe Product. Jeg har derfor opdyrket omtrent til 6 Tdr. Udsæd deraf, og her paaført henved 1600 Læs Sand, saavidt jeg i dette Dieblik, berøvet mine Optegnelser, kan huske. Sandet er det eneste nære Blandingsmiddel, der og godt forener sig med Torven. I tørre og varme Aar som 1826, 27 og 28 har jeg høstet indtil 14 Fold Byg paa denne, aldrig før drevne, Bund; men i 1829, 30 og 31 kunde Kornet ei modnes, men benyttedes grønt til Stalden. Jorden udlægges efter Blanding, Gjødning og 3 Halme til Høeslet med phleum pratense, avena elatior eller holcus lanatus. De give et langt bedre Product end den forrige naturlige Græsbund, men sidstnævnte voxer bedst. Udlodden dyrkes med følgende

D r i f t.

I Spidsen for mit Agerbrug har jeg stillet Sommerstaldfodringen. Jeg har ikke senere havt Grund til at gjenkalde eller forandre den Dom, som jeg i en tidligere Indberet-

ning til det Kongelige Selskab, *) yttrede: at Sommerstaldfodringen er den første af alle Grundforbedringer, fordi den i Ordets egentligste Forstand forbedrer Grunden. Mange Erfaringer have siden den Tid befæstet hiin Mening hos mig. Indtil videre maa jeg derfor ansee den for at være det vigtigste Punkt i det sædrelandske Agerbrug (dette Ord taget i indskrænket Betydning blot om Jordens Dyrkning). Jeg vil dog hermed ingenslunde have nedsat Bøxeldriften, som vi her egentligen skulde gjøre Rede for, men jeg kan dog kun anwise den den næste Plads. Ingen kan afvekle mere end jeg, hvad der vil sees af det følgende. Mine Nummere har jeg overfkaarret og paa hvert Stykke findes forskjellig Drift, som ombyttes ved den nye Rotation. Jeg afvekler selv med Græsarterne og Brakningsmaaden, men erkjender tillige, at jeg kun kan alt dette ved Sommerstaldfodringen. Iværksættes denne med Stadighed og Hensigtsmæssighed, kan man gjøre meget, som man ellers maa lade være. Overflodighed af Gjødske jøvner mangen en Vanskelighed, og tillader frit Brug af Conjecturerne. Vore climatiske Forhold synes og at tale for min Mening. Kolde Lande med korte Sommere kræve rigere Gjødske end varmere.**)

*) Indrykket i Tidsskr. for Landøconom., 2det B. 1ste S.

**) Uden at kunne anføre Stedet, har jeg engang læst, at Tostkanerne, for at meddele deres Torder passende Gjødning, nedpløie Lupinen. Denne stivede Plante,

Min Drift er (eller bliver paa lidt nær i Fremtiden) følgende: 1) Brakfrugter, 2) Vintersæd, 3) Rug, efter afgræsset Spergel, 4) Kartofler, gjødede, 5) Byg, 6) Erter, 7) Havre, 8) Klover i eet Aar.

I den Deel, hvor Kaps dyrkes, er Omvekslingen denne: 1) Fuldbraf, 2) Kaps, 3) Hvede, 4) Erter, 5) Rug, 6) Klover, 7) Klover.

Ved denne udmagrende Drift maa dog bemærkes, at mine Enge ved Oplodden, som siden bemærkes, kunne holdes under Vand. Deres Udbytte, men endnu mere Sommerstaldfodringen, forsyner mig med megen Gjødske, som anvendes $1\frac{1}{2}$ Gang i Rotationen, især paa de Steder, hvortil jeg har gjort de største Fordringer. Dernæst tillader jeg mig ei enhver Omgang med min Gjødske. Saavidt muligt overalt, men udelukkende paa Kapsjorden, paafores Gjødningen under høiest Sol, for i Forening med den at sætte Liv i den døde Masse.

Kan maaskee være en, om jeg tør sige, kjælende Gjødning for den, af Italiens Sol, ophevede Jord, men af Erfaring veed jeg, at i vort kolde Klima, hvor Vinteren udgjør en saa væsentlig Deel af Aaret, er Nedploining f. Ex. af Boghvede kun et maadeligt Surrogat for en vel forraadnet, begjærende, oplivende animalsk Gjødske, der giver Jorden og de fra varmere Lande oprindeligiis indførte Kornplanter en saadan Næring og fornemmeligt Impuls, at de i kort Tid kunne gjenmemløbe deres Stadium, og dog kan Kornet, som i 1829, ikke altid fuldmognes her.

Den strøes strax, at ei Regnen skal udslime Bunkerne paa eet Sted, og nedpløies helst strax, for at fremme Gjæring og virke som Incitament. Falder megen Regn paa den Tid, anseer jeg det dog for fordeelagtigst at nedpløie den jo tørrere, jo bedre. Jeg har erfaret det Skadelige i at forene vaad Jord og vaad Gjødske. Den tørre Gjødske tiltrækker og paralyserer, heri lignende Merglen, Jorden for store Bædsker. Tør og porøs Jord, samt dryppende Gjødske anseer jeg for heldig Combination. Jeg har i dette Tilfælde, selv om Jorden var noget seig, en 14 Dage efter bemærket, at Gjødsken virker til dens Smuldring, noget lignende, som stærk Frost paa Leerjorder, der, optøede, smuldre som lædsket Kalk. Ved uforfigtig eller urigtig Omgang med Gjødsken gaaer mangen en flygtig Partikel over i det store Forraadskammer: Luften. Derfor sørger jeg stedse for riig Strøelse, især ved Sommerfodringen, for at opfange disse. Derfor er og den Gjødske, som falder paa gamle Græsgange, rigtignok med det samme udført, som nogle Landbrugere trøste sig ved, men ellers for det meste spildt. Derfor er det mig stedse magtpaaliggende at udføre Gjødsken ikke frisk, men sammenbrændt — som man kalder det; thi foruden at derved fastholdes i Strøelsen hine flygtige Dele, og en homogen Masse dannes, er der, for saavidt min Erfaring gaaer, det samme Forhold mellem frisk og gjæret Gjødske, som saadan, som mellem raae og

fogte Kartofler som Næring for Sviin. Hvad Kraft har vel den paa Græsgangen faldende Gjødske, efterat den er udlødet? ikke anden end død Halms. Endelig har jeg i den senere Tid stedse en Composit: Bunke, som røgtes, naar ei andet er at gjøre, og i sin Midte forener til eet Punkt mange smaae Fordele, der almindeligviis ikke ændses.

Brakflodden benyttes, som anført, til Brakfrugter, undtagen det Stykke af samme, som indrømmes Napsen, hvor jeg dog ogsaa i afvigte Sommer havde Spergel til Afgræsning. Efterat Vaarsæden er nedlagt, behandles Brakken til Sperge: Ien.*) Om trent ved Et. Hansdag (lidet før), er Spergelen i Blomster, og afgræsses da af Nvæget; undertiden af Faarene, som dog mestendeels maae nøies med Eftergræsningen. Efter Spergelen afgræsses — efter Omstændighederne afhugges den ogsaa til Stalden, eller modnes — den i Brakjorden saaeede Boghvede, og ligedan forfares med Bikkhavren. Den Gjødning, som paa en vel pløiet og behandlet Brak falder efter afgræsede Brakfrugter, er den eneste paa Marken faldende, som kommer Jorden paa lidt nær fuldkomment tilgode; thi deels er den meget flydende, især efter den saftfulde Spergel, og kan derfor fuldkomment forene sig med den porøse og behandlede Brak, deels ud:

*) See en Beretning af Forf. "om Spergels Fordeelagtighed" i det foregaaende Hefte af dette Tidsskrift.

tæres den ei heller af Sol, Luft og Insecter, da Plougen umiddelbart følger Dyrets Land. Jeg har i flere Aar bemærket, at Rugen gif i Leie i det næste Aar, naar jeg gjødede til den paa Spergelageren, efterat denne var beriget ved Spergelens Afgræsning. Jeg tager derfor Rug ugjødet efter Spergelen herefter, da den meddeler Jorden rigelig Næring til en Rugafgrøde, og gjemmer Gjødningen til de efter Rugen læggende Kartofler, hvorved jeg vinder den Fordeel, at Gjødningen bringes nærmere mod Kloveren, hvilken jeg pleier at udlægge Jorden med, og at jeg faaer bedre Byg, end ved at nedlægge dette i den gjødede Rugjord. Da min Jord nu er, ved langvarig Sommerstaldfodring, i en kraftfuld Stand, gjøder jeg ei længere til Brakfrugter i Almindelighed, men bruger Gjødsken paa andre mere nødvendige Steder, f. Ex. til Raps, hvilket jeg i Begyndelsen ei saa godt kunde.

Hvad Kartoflerne angaaer, gjøder jeg gjerne til dem, fordi de da frembringe større Udbytte, uden at kræve mere Bearbejdning end de ugjødede. De drive en stærkere Top, baade hvad Stængel og Blade angaaer, og have et geilere, mørkegrønnere Udseende, naar de gjødes. Men indtræffer Nattefrost, kan nogle faa Limer tilintetgjøre den skønneste Ager, og de lide da langt mere end de ugjødede — hvis man tør dømmes efter een enkelt Erfaring, — som ere langt mindre kjæle. Saaledes bortfrøs Matten mellem 3die

og 4de Juli, sidste Sommer, alle mine Kartofler, medens Kulden slet ikke skadede min Raboes, og da jeg om Morgenen kom paa Ugeren, var den sort istedet for grøn. Nu fik, i den gjødede Jord, Ufruset det overhaand, og skjøndt Karroflerne skjøde nye Blade, var Udbyttet, i Sammenligning med heldigere Aars, som 3 mod 20. Rigtigst burde Jorden være omploiet strax til sildig Vikkehavre, men deri blev jeg forhindret ved en større Ulykke — Præstegaardens Brand, — som ramte mig 6 Dage derefter. For den frodige rugende Toppes Skyld, ligesaa meget som for det større Udbyttes, vil jeg vedblive at gjøde, forudsat at Jorden ei er gjødet til foregaaende Afgrøde, saameget mere som da

Bygget lykkes fortreffeligt. Dette er blandt Cerealierne det, som bedst passer til vort Clima. I 7 Aar, fra 1825—32, er det endnu ikke mislykket paa min Jord. Dets sunde og rige Meel, Mangesfoldighed, af Qvæget yndede Straae, korte "Stadium" og Brugbarhed i flere Retninger, men fornemmeligt dets Passelighed for vort ustadige Clima, gjør, at det med Rette hos os kaldes "Kornet." De ovenfor i Driftsplanen anførte Urter bortfalde, efter Omstændighedne, stundom mellem Bygget og Havren. Ved Havren har jeg fun at bemærke, at jeg har affkaffet den, isvrigt fortrinlige, saakaldede "Sværdhavre," formædelsst de vedvarende vaade Aaringer, i hvilke den, da det skeer 14 Dage omtrent sildigere end ved den almindelige, modnedes

med Rod, og formedelst sin større Længde i Straaet gik i Leie for de hyppige Regnbyger, og derved foruden selv at bedærves ødelagde den unge Klover. Istedet for Klover, der ei lykkes paa flere Steder af min tørvede, svaiede og sandede Jord, saaede jeg i flere Aar Græsarter: *avena elatior* og *holcus lanatus*, (men ynder nu meest *phleum pratense* (Thimothy grass), for dens Efterstets eller Eftergræsnings Skyld, hvori den noget ligner Kloveren.

Den ved Staldfodring samlede Gjødske har i flere Aar fundet en fordeelagtig Anvendelse paa Kaps-Ageren. Deels med Hensyn til den rigeligere Gjødske, Kapsen fordrer, og kan taale, deels til de større Fordringer, jeg i de efterfølgende Afgrøder gjør til Ageren (idet jeg paa samme dyrker 3 Vinterføds Planter, der med Rette ansees for de meest udmagrende) bliver Kapsageren stærkt gjødet : med 60—70 gode Læs pr. Td. Land. Kapsen har nu i flere Aar været i en høi Priis, der godt har betalt den omhyggeligere Behandling af Ageren, som jeg har givet 5 Pløininger, og tillige lønnet Sommerstaldfodringen med en naturlig reen Fordeel. Dyrket ved Siden af den, eller som en Frugt af den, anseer jeg den desaarfag hensigtsmæssig paa vore Bønderjorder. Dens Dyrkning giver Bonden et siensynligt Billede paa en fuldkommere Jordens Behandling, der ei vil blive uden Frugt ogsaa for de øvrige Frembringelser. Den lærer ham at sætte Priis paa Gjødsken, og leder indirecte til Sommer:

staldfodring, som det bedste Middel til at forøge den. Siden Kapsdyrkning her i Sognet er bleven almindeligere — i 1832 avledes her omtrent 130 Edr. af 8 Beboere, og iaar have 14 saaet den — er Prisen paa Gjødning, der her leilighedsviis sælges af jordløse Huusmænd, steget betydeligen. De saa hyppige Klager over høi Fæsteafgift ere meget forstummede, da Bonden nu siner Midler til at udrede den, og han lægger siensynligen større Tilfredshed med sin Stilling for Dagen. Endeligt har Dyrkningen af denne Plante bevirket en næsten fuldkommen Markfred, hvorom man før intet Begreb havde.

Rodfrugter.

Af Rodfrugter har jeg hidtil indskrænket mig til Kartofler. Jeg lægger fra 10—14 Edr., som have givet et Udbytte af indtil 200 Edr., hvilke opfodres paa Stalden, helst mod Slutningen af Vinteren, til hvilket Tiemed de opbevares i en egen Kjelder. Vedblive de nærværende lave Kornpriser, vil jeg enten udvide Kartoffeldyrkningen eller forsøge flere Rodfrugter.

Ulsredskaber.

Jeg bruger udelukkende de mindste af de saakaldte nordamericanske Plouge. Da jeg erfarede, at Selskabet har ladet denne Ploug modificere, tog jeg den, som det nu uddeler, i Diesbyn hos Smeden Berg i Kjøbenhavn. Jeg kan ei nægte, at Selskabets Forandringer, saavidt jeg af det blotte Diesbyn

stjønner, ere hensigtsmæssige i flere Henseender, men det forekom mig, at denne Svingploug maatte for-
 dre noget mere Kraft end hine smaae nordameri-
 canske, i det mindste 2 større Heste, end disse kræve,
 der trækkes med Lethed af selv det mindste Par, og
 formedelst denne mindre Kraftanvendelse maaskee til-
 lade een eller to Pløininger mere. Spørgsmaalet
 bliver, om det bedre Arbeide med større Krafts An-
 vendelse kan opveie Fordelen af det hyppigere*) med
 lettere og mindre Kraftanstængelse, et Spørgsmaal,
 som jeg maa lade uafgjort, saalænge jeg ei har prø-
 vet Selskabets nyere Construction. Foruden de
 sædvanlige, tæller jeg endnu blandt mine Ulsbred-
 skaber en mig gunstigt af Selskabet bevilget Exstir-
 pator og Kornrensningmaskine, og griber jeg Lei-
 ligheden til herfor at bevidne det min Taknemmes-
 lighed.**)

M e r g e l.

Jeg har tilfældigviis, ved at grave en Brønd,
 hvor denne Jordart fandtes i Dybden, merglet $\frac{1}{2}$
 Ed. Land. Virkningen var ikke meget paafaldende,
 men jeg var dog vedblevet et Arbeide, hvis Nytte,
 som Incitament for en forhøiet Production, jeg ei

*) Naar dog Hensigten: Jordens Pulverisering og Ukrudets Udødeliggelse, opnaaes. Hyppig Pløining er, hvad det sidste angaaer, vel endog den nyttigste.

**) Desuden har jeg ganske nylig ladet en Hestehakke og en Skuffelploug forfærdige.

miskjender, men som dog, da Sommerstaldfodringen leverer et kraftigere, er mindre nødvendigt paa mine Jorder, — dersom Mergel fandtes god paa Areslet, hvad den imidlertid ei gjør. Jeg har fundet det mere hensigtsmæssigt at lade Jordblandingen beroe, ved at paakjøre Sand paa Aamosen, og bortføre Grøstefanter, for dermed at fylde de mange Labfald, som findes paa min Jord.

Sommerstaldfodring.

Deels har jeg løselig omtalt denne i det foregaaende, deels være det mig tilladt at henvise desangaaende til en ældre Indberetning, indrykket i dette Tidsskrift. Jeg har her kun at tilføie, at jeg troligen har fortsat denne Fodringsmaade, hvilken jeg anseer at være det fordeeligste Punkt i det fædrelandske Agerbrug. Den Landbruger, som ikke har indført Sommerstaldfodring, miskjender sin Stilling, og er sikkert hildet i Fordommens Lænker. Saalænge Interessen for dette Foretagende, og den derved nødvendige Driftighed, Orden og Reenlighed, ikke er almindeligere, vil Sommerstaldfodringen hos os kun indskrænke sig til Heste, Guldqvæg og Ungshoveder, og altsaa kun blive halv. Det vil saaledes længe endnu være et fromt Ønske: ikke at see eet Qvægshoved græsse paa vore Gletter, som Tilfældet skal være paa mange Egne i Belgien.

B e s æ t n i n g.

Min Besætning var i afvigte Sommer 4 Heste, 19 Qvægshoveder, 10 Faar og 3 Sviin, samt 2 Binds 3 Heste.

2 Trækstude. De sidste bleve indtil d. 10de Juli brugte til alle Slags Markarbeide, men senere, da jeg maatte opbygge min afbrændte Bolig, med stor Fordeel til Transport og Slæb ved Bygningen. Ved alt haardt og tungt Arbeide, saasom Gjødskefjørsel, tung Harvning, Jordfjørsel ic., er det, efter min Erfaring (da man derved lader Hestene fordetmeste arbeide gaaende) fordeelagtigere at anvende Trækstude, da deres Underholdning er lettere end Hestenes, og deres Værdi ei, som disse, aartligen aftager. Udentviul vilde det for enhver Bonde, der jo selv kan opdrætte dem, være gavnligt, om han holdt sig et Par Trækstude, der vilde paralyfere det værste ved Gaarden forefaldende Slæb, og simplificere Driftsomkostningerne, altsaa og forøge det rene Udbytte.

N a c e r.

For nogle Aar siden begyndte man at krydse vor Qvægrace med den tyrolske. Ønsker man en fjødsuld og, i den Retning, en særdeles trivelig Race, kan man sikkert ingen bedre vælge. Den frembringer smukke, tætfluttede Dyr, men da hele Dyrets Kraft gaaer ud paa at sætte Kjød, uden forholdsmaessig at sætte Talg eller give Melk, vil, hvor disse Producter ere Hovedhensigten, denne Race, som jeg har gjort, igjen worde affkaffet. Jeg har i et Par Aar tillagt Qvæg af Bernerracen, blandet med den jydskke, hvortil Massen af Besætningen hører, men kan ei af egen Erfaring domme

noget derom, uden hvad Størrelsen angaaer. Fra Steder, hvor man i længere Tid har holdet denne, vor indenlandske, hvad Størrelsen angaaer, overtreffende Race, yntes der dog om, at den ei malter i Forhold. Generalkrigscommissair Neergaards Plan, at forædle den jydsk Stamme ved sig selv, er sikkert et Fædrelandet gavnligt og ønskværdigt Foretagende, som man maa ønske al Fremgang. Hestene har jeg tildeels forhen omtalt. Ved Krydsning med spansk Race har jeg nu en lille Faarestof, der føder 2 Lam, har store Individuer, med fin Uld, som dog kan forarbejdes i Huset med de sædvanlige Redskaber*). For ei at have Ufred i Marken, fødes Lammene ved Fæstelaavn, og sælges fedede inden Græstiden. Faarene selv maae, om jeg saa maa sige, næres med alt Slags Affald i Marken. Jeg har dog ifinde, dersom jeg kunde forsøge Antallet, at føde dem om Sommeren i aaben Stald.

Bed de senere Aars høie Kornpriser ere færre Sviin holdte her i Egnen. I Forening med en Naboe har jeg dog selv opdrættet til Huisbrug en, her i Egnen nu meget almindelig, fortreffelig Svinerace, som en duelig Landmand, Forpagter Hellsmeris paa Bonderup, først har indført. Han erholdt, som Landmand i Holsteen, fra en Broder i England ægte chinesiske og gode engelske Stambyr, som ved Harring frembragte den Race, jeg holder, og

*) Jeg har nyligt indført Southdown-Racen blandt Bøndernes Faar.

har stræbt at udbrede. Den er i en høj Grad tri: velig og tilbøielig til Fedme, og har en yderst tynd Svær eller Hud og saa Haar. Et Aar gammelt er Dyret fuldkomment udvoxet. Det veier da ved god Pleie, og fedet med 1 à 1½ Ed. Bygskraae fra 15 til 18 Lpd., med Fedt i Forhold. Jeg har seet et Individ hos benævnte Høllmers, 1½ Aar gammelt, men rigtignof overdrevent eller i længere Tid fedet, veie 34 Lpd. Han gav det tørre Urter, der voldte det Tørst, som det kun kunde stille ved at drikke en Belling af Bygskraae. Racen nøies med den simpleste Føde under Opvæxten, saasom: Ukrud fra Haugen, Bikkelyng, ung Klover, i For: ening med Affald fra Kjøkken og Meierie, men for: langer rigeligt deraf, da den er mere slugen end den indenlandske. Den seer ved dette Foder ud, som om den var fedet. Jeg har til Forsøg opfodt, un: der lige Vilkaar, et Individ af indenlandsk og et af denne Race. Forskjellen var 5 Lpd. og tykkere Flek. Den fordrer en tør, reenlig og luftig Stie, ellers faaer den let Bylder i Halsen, der dog, aabnede med en Kniv, sjelden volde Døden. Med Fornøielse vil jeg, mod Slutningen af Aaret, overlade Sels: skabet et Par Ungsviin til Prøve.

Indhegning, Markfred og Udgravning.

Jordlodden er complet indhegnet, deels med Steengjerde, deels med Jordvolde og Græster. Paa flere Maader har jeg, med lidet Held, uden dog at

opgive Sagen, forsøgt Plantning paa de gamle Jord-
volde. Ukrud og Græs paa disse afhugges blom-
strende og benyttes paa Stalden. Jeg vaager
over den fuldkomneste Markfred af egne og frem-
mede Kreaturer. Om Efteraaret vogtes derfor mit
eget, og den Ufred, som fremmed Dvæg volder, er
kun tilfældig, da Markfreden, som ovenfor meldet,
ved Rapsdyrkingen næsten er fuldkommen, i det
mindste hvad Hovedbyen angaaer.

Det er ikke Jordens naturlige Fugtighed, men
Regnens gyldne Byger, som befrugte Jorden. Min
Jord er derfor udgravet paa nogle faa Edr. Land
nær, hvis Udgravning er afhængig af et Vandtræk,
hvori $\frac{2}{3}$ af Beboerne have Deel, og som desaaarsag
ei let holdes i tilbørlig Stand. Imidlertid seer jeg,
tildeels derved, mine Enge satte under Band om
Vinteren, hvilket borttrækker i almindelige Sommere,
og kun i et vaadt Aar, som 1829, volder Ulempe
og Tab. Dækkede Vandgrøfter har jeg kun een af.

Træplantning finder ei her Sted i en skovrig Egn.

Nidlose Præstegaard d. 28de Januar 1833.

8.

(Fra Justitsraad og Kongelig Godsinspecteur Bindebøll
paa Edelsborg ved Skanderborg.)

— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —

De i Selskabets Skrivelse fremsatte Spørgs-
maal vil jeg tillade mig at besvare som følger:

- 1) Min Gaard Edelsborg har et Agerareal af circa 50 Tdr. Land, og en Eng, hvorpaa avles omtrent 70 Læs Høe, foruden Skovgrunden.
- 2) Sædfølgen i mine bedste Marker er: 1ste Aar Grønlands-Havre; 2det Vikker til Staldfodring eller Høe, gjødede; 3die Vintersæd; 4de Havre; 5te Kartofler, gjødede; 6te Byg med isaaet Kløver; 7de, 8de, 9de Græs. I min anden Mark, som er i en meget ringere Gjødningskraft, har jeg for det første valgt denne Sædfølge: 1ste Aar Grønlands-Havre, 2det Aar Boghvede, nedpløiet og gjødet; 3die Aar Rug; 4de Aar Havre; 5te Aar Erter eller Kartofler, gjødede; 6te Aar Byg med paasaet Kløver; 7de, 8de, 9de og 10de Græs.

Grundene, hvorfor jeg udlægger mine Jor-
der længere, end et velordnet Agerbrug ellers
fordrede, ere disse: Min Gjødningsmasse er
endnu ikke saa tilstrækkelig, at jeg kan gjødste
saa rigeligt, at Jorderne ganske kunne und-
være den Kraft, som de samle ved de saakaldte
Hvileaar. Jeg anvender kun halv Sommer-
staldfodring og behøver derfor et større Græs-
ningsareal.

Det er vel ikke min Mening, at Jorden
behøver at udhvile, og jeg veed meget vel, at
den Kraft, som Jorderne samle i Græsaarene,
ligesaagodt kan gives ved at paafjøre Gjød-
ning, men jeg antager dog, at Jorden be-

høver en Rolighed fra Dykning, eller rettere, at Ormene, især Regnormene, skulle have Roe til at formere sig, hvilke Orme, efter min Formening, have en stor Indflydelse paa Sædafgrødernes Kjærnerighed (ikke paa Halmproductet). Exempler mangle vi ikke: Fredericias og Hanherredernes smukke Afgrøder paa disse Egnes rige, men bestandig drevne Jorder, kunne under Pleilen aldrig taale Sammenligning mod Afgrøden paa veldyrket Jord, forbunden med Hvile.

- 3) Af Rodfrugter har jeg hidtil kun dyrket Kartofler, hvormed en heel Indtægt i Marken aarlig belægges.
- 4) Af Plove bruges kun. Svingplove, Baylaiske og forbedrede Nordamerikanske; Harverne ere som de almindelige store Jernharver. Exstirpator har jeg endnu ikke kunnet tilveiebringe, men venter snart at faae en saadan.
- 5) Mergel anvendes paa den Mark, som drives med Brakfrugter og, i de første Aaringer, tilslige paa den Mark, som skal udlægges.
- 6) Jeg bruger halv Sommerstaldfodring, d. e. mine Køer, der alle malke, bringes ud om Morgenens Kl. 4 eller 5, græsser indtil Kl. 10 Formiddag, da de tages hjem paa Stald for, indtil Kl. 4 Eftermiddag, at fodres med Grønt. Fra Kl. 4 til Aften græsser de atter, og om Aftenen gives atter Grønt. De ere altsaa i

hvert Dogn 10 Timer paa Græs og 14 Timer paa Stald.

Heel Sommerstaldfodring bruger jeg ikke, fordi den efter min Erfaring giver mindre Malkning end halv Staldfodring, fordi denne sidste lettere lader sig begribe af de jydskke Folk, og Folkeskikkene maae man vogte sig for at modarbeide for meget, især hvor man ikke selv stadig kan styre alt Arbeide.

- 7) Besætningen ved min Gaard er 4 Heste, 20 Køer, 12 Faar; af Sviin holdes kun saa mange, som kunne fortære Affaldet. Jeg vil troe, at jeg kunde forøge min Kvægbesætning indtil 30, men jeg fodrer heller 20 Køer rigeligt end 30 som almindelig Skik medfører. (Jysker opfodre alt og strøe aldrig, jeg derimod ynder Strøening og halmblandet Gjødning).
- 8) Køerne ere af den ægte jydskke Race, dybe, men lave af Bygning, blakkede og fortbrogede. Til læg af Kvæg har jeg ikke, fordi dette ikke betaler sig paa et saa lidet Ugerbrug, som mit, hvor jeg, formedelsk Melkens Ufsættelighed, med mere Fordeel altid holder malkende Køer. Faarene kaldes ogsaa finuldede jydskke, men om de ere af reen jydsk Race tør jeg ikke paastaae.
- 9) Forderne have engang været indhegnede i en vis Forstand, men levende Hegn findes ikke.

Disse ville med Tiden anbringes, eftersom det gamle, aldeles forfaldne Hegn atter reises.

- 10) Over Markfreden holdes, og Eoret benyttes kun under en meget omhyggelig Vogtning.
- 11) Mine Jorder behøve ikke synderlig Udgravning, men paa enkelte Steder, hvor skadeligt Vand kunde befrygtes, ere dog aabne Grøfter anvendte. Bedækkede Vandgrøfter vil jeg i Løbet af Aaret anlægge, saavel i min Have, som i en lille Udmark, der tildeels bestaaer af raae Jorder.
- 12) Til min Gaard hører 2de smaae Skove, der af den forrige Eier ere meget forhuggede; paa 2de aabne Pladser i den ene, har jeg ladet plante 2400 Naaletræer i forrige Foraar, og skjøndt dette Foraar var meget ugunstigt for de unge Planter, tegne de næsten alle meget godt. I det kommende Foraar vil flere Plantninger blive anlagte.

Forresten vil Lærningen faae Leilighed til at see Engdyrkning, Ellemosers Rydning og Omdannelse til Eng, Engvanding, &c.

Dette er omtrent det Lærningen kan vente at lære og see hos mig, og mere veed jeg for Diabliket ikke at berette om mit Udsbrug, der endnu kun er begyndende, da jeg endnu ikke et Aar har besiddet Gaarden.

Edelsborg den 23de November 1832.

(Fra Jordbruger Knudstrup i Røve Mølle ved Randers.)

Paa Grund af Landhuusholdningselskabet's Circulaire af 30te Octbr. f. A. indberettes herved:

1) Til min Gaard er en Hovedlod af Figur □

Her er under Ploven circa	89	Ed. Land
Eng	6	— —
Bevoxet med Elle	5	— —
En Hedelod	28	— —
Et Tørvefjær med fornøden J: debrændsel og noget Høeavl	5	— —
En lille Eng tæt ved Byen neppe	1	— —

Saaledes det hele Areal = 134 Ed. Land.

2) Bepeldrift saaledes: Hovedslodden er deelt i 3 Hovedafdelinger, som jeg vil kalde a. b. og c.

a. Nærmest Gaarden, for Størstedelen med Hælding mod Sønden, deels muldleret, eller muldsandet med Leer; Underlag, Indhold 32 Ed. Land, deelt i 7 Nummer, 1ste Aar Kartofler, fuldgjødte; 2det Aar Byg; 3die og 4de Klover; 5te Rug, halvgjødte med fort Gjødning ovenpaa; 6te Urter og Biskeblanding; 7de Havre, undertiden Rug.

b. Længstbortliggende, Muldleret og Leer; Underlag, beliggende Norden under en Banke, Indhold 45 Ed. Land, deelt i 7 Nummere, 1ste Aar Biskeblanding, heelgjødte; 2det Rug;

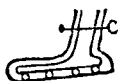
3die Kartoffler; 4de Byg; 5te og 6te Klover;
7de Havre.

c. Sandjord, deelt i 6 Nr., gjødes smaat
hvert 3die Aar, og dyrkes blot med Kartoffler,
Boghvede og Rug; Indhold 12 Td. Land.

3) Af Rodfrugter belægger jeg aarlig med Kar-
tøfler circa 13 Td. Land, og der avles fra 10
til 1300 Tdr., undertiden derover; som, naar
jeg undtager forrige Aar, da Kartofflerne vare
i en meget høi Priis, stedse opfodres paa mine
Fede-Kreaturer.

4) For Tiden, da min Mark er i nogenlunde god
Orden, bruges hos mig intet andet Plovred-
skab end den Nordamerikanske forbedrede Plov;
desuden eier jeg 2 Baylaiske Plove, hvoraf den
ene meget svær med støbt Muldbredt; denne
er brugt til min Hedelods Opdyrkning, med
3 Heste forspændt for en Ballance-Hammel;
uden Erfaring vilde man maaskee indvende, at
3 Heste saaledes for en Svingplov, ikke lod
sig gjøre, men det er skeet afvigte Sommer,
med min hele Hedelods Opbrydning, saa fulds-
komment, at det var reen Umulighed, med no-
gensomhelst Hjulplov at udrette Arbeidet saa
godt, og dog brugtes ingen anden Rudst end
den, som styrede Ploven; Rudsten opbrød Steen
efter Ploven. For at opnaae, hensigtsmæssig
at ploie med 3 Heste for en Svingplov med
Ballance-Hammel, maae Hvilen foran paa

Ploven, vendes saaledes

og Ham:

len da spændes i det venstre Hul, men Bøilen maa være masstot Fern for at udholde Last og Kraft. Foruden anførte Plovredskaber, bruges hos mig om Foraaret 2 belgiske Harver med skraae Lænder, og 2 Exstirpatorer, hvormed det meste af min Baarsæd nedbringes i Jorden, og til Efterharvning de her brugelige ligetandede smaae Harver. Med megen Fordeel brugte jeg afvigte Sommer til Mergelkjørsel Styrtekarrer paa 4 Hjul, nemlig 2 smaae Hjul foran; saadanne, i haard og fast Mergel, og paa faste Veie, befordre Arbeid det i passende Afstand fra Graven, en halv Gang hurtigere, end med Bogne; men formes delst at min Mergel er et Slags Mosemergel og med Væld i Graven, maatte jeg mod Vinter bruge Bogne, da hele Lasten paa 2 Hjul synker for dybt.

- 5) Hele min Hedelod bemergles, og venter jeg dermed at være færdig denne Vinter; 1 Ed. Land faaer fra 100 til 200 Læs Mergel, og da heelbrakkes Lodden til næste Sommer. Paa min Hovedlod har jeg endnu ei været saa heldig at finde Mergel.
- 6) Mine Heste staae stadig paa Staldfoder, saavel Sommer, som Vinter; af Fækkreaturer sommerskaldfodres aarlig heelt, 10 à 16 Ctr.;

mine Malkesker m. v. halvstaldfodres naar Græsset slaaer knap til.

- 7) Af Heste holder jeg bestandig 6 til Arbeide; afvigte Aar havde jeg tillige 4 Trækstude, desz foruden sidste Sommer 28 Stkr. andre Færekreaturer, nemlig: 15 Malkesker og 13 Stude og Goldkær. Denne Vinter underholdes 46 Stkr. Færekreaturer, hvoraf 30 Stkr. fedes med Kartofler og Møllens Affald, Resten Malkesker og Foderstude. Min Faarbesætning er for Dieblicket kun 8 Stkr. Af Sviin holdes ei flere end 4, som fedes til Huusholdningen, og som aarlig kjøbes.
- 8) Alt af jydsk Race, undtagen Faarene, som ere af spansk.
- 9) Alle Jorder til min Gaard ere af mig indhegnede, og $\frac{1}{3}$ Deel deraf, nemlig Udhegn, beplantet med en dobbelt Pilerad; jeg venter om 2 Aar at have alt Udhegn beplantet.
- 10) Her holdes stricte over Markfred, uden nogen Misnoie.
- 11) Vandafledningsgrøfter, saavel bedækte med Steen i Bunden, som aabne, har jeg ladet grave i betydelig Mængde, men endnu siger min Erfaring mig, at jeg skal have flere.
- 12) Nei.

Forestaaende tillader jeg mig underdanigst at indberette til det høie Selskab, med Tilføiende: At, om jeg end ikke altid, som tilforn, gaaer foran i